

MORTEN STRØKSNES
journalist og forfatter bosatt i London

ERIK VALEBROKK
musikk anmelder og frilansjournalist

BRITA MØYSTAD ENGSETH
programleder på TV Norge

ERIK HEISHOLT
daglig leder i Shnel & Melnychuck

HARALD KOLSTAD
mangeårig skribent og filmanmelder

INGERID HELSING ALMAAS
redaktør av Byggekunst

STINA HÖGKVIST
kurator ved Nasjonalmuseet

ULRIK ERIKSEN
filmskribent

BOK

Mer enn religion

► Mange begynner kanskje å nå metningspunktet hva fotball angår. Men **John Foots Calcio: A History of Italian Football**, handler om italiensk fotball, og dermed om italiensk kultur. Den kan leses med utbytte også av fotballhaterne. Hvis du skulle hate både Italia og fotball, så burde du sette inn kreftene på å få deg et liv.

Selv om patriotiske italienerne har hevdet at fotball egentlig er en italiensk middelaldersport, begynner Foots historie om italiensk fotball på 1890-tallet. Derfra går det slag i slag, ofte bokstavelig talt. En av de første historiene i boken er om hvordan en kamp mellom to småklubber i Toscana resulterte i et væpnet masseopprør.

Foot er professor i moderne italiensk historie. I **Calcio** viser han hvordan italiensk politikk, regional identitet, økonomi, kriminalitet og generell italiensk fanatisme smelter sammen i italiensk fotballkultur. Mellom kapitler som forklarer hvordan Mussolini og Berlusconi har brukt fotballen, brettes det ut et fengslende galleri av legendariske spillere, trenere, klubbeiere, klassiske kamper og mye mer.

Calcio ble skrevet ferdig før den siste store skandalen om kampfiksing innenfor italiensk toppfotball. På den annen side: Leser man **Calcio**, vet man nok om italiensk fotballhistorie til å trekke på skuldrene av at mafiaen bestemmer utfallet av mange kamper. Italienerne tar det for gitt at dommeren er korrupt, uten at de lar det gå utover entusiasmen.

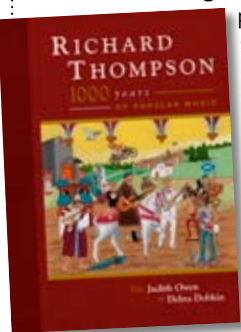
John Foot
Calcio: A History of Italian Football

MUSIKK

Musikalsk historie

► **Richard Thompson**, for mange år siden medlem av den toneangivende folkrockgruppen **Fairport Convention**, ble i 1999 spurt av magasinet **Playboy** om å sette opp en liste over de ti flotteste sangene fra det siste årtuset. En god idé å spørre Thompson, som er noe av en ekspert på folkemusikk, men **Playboy** var selvfølgelig ute etter en liste over i beste fall de siste 100 årenes flotteste sanger og lot aldri høre fra seg igjen da Thompson leverte akkurat det de ba om – en liste over de beste sangene fra de siste 1000 årene.

Forespørselen ga imidlertid Thompson ideen om å sette sammen et konsertprogram basert på de siste 1000 års populærmusikk, og blant mange steder han har besøkt med denne konserten er Norge. Nå kan de som så ham på Rockefeller i Oslo ifjor, gjenoppleve forestillingen som foreligger i en snerten liten pakke med en DVD og to CDer. Innholdet på DVDen og CDene er identisk, med det unntak at filmen også inneholder Thompsons fornyelige introduksjoner til de forskjellige sangene. Han starter med den religiøse teksten og melodien «Summer Is Icumen In» fra cirka 1260 og ender i 2004 med en versjon av **Bowling For Soups** «1985». Underveis er han innom gamle madrigaler, gruvesanger, sjømannsviser og poplåter, blant dem en oppsiktsvekkende tolkning av **Britney Spears** «Oops!... I Did It Again». Det blir for øvrig litt feil å omtale en sang som **Squeezes** «Tempted» fra 1981 eller for den saks skyld **Cole Porters** «Night And Day» [1932] som klassiker akkurat i denne sammenhengen, men Thompson har lyktes i å finne den røde tråden som har gått gjennom all populærmusikk i 1000 år, og det er først og fremst usedvanlig underholdende og dessuten temmelig morsomt.

TV

Heia Sverige!

► **Endelig VM i fotball!** Til vanlig er fotball bare bakgrunnsstøy for meg, men hvert fjerde år river jeg ut avisenes kampoversikt og fører nitid inn hvert eneste resultat. Det er lettere å følge med på VM, nemlig, enn vanlig, internasjonal klubbefotball. I VM spiller **Beckham** på England, **Ronaldo** på Brasil og **Zlatan** på Sverige, så enkelt er det.

Apropos Sverige. Etter et par VM i so-fakroken er det ingen tvil om at det å se VM på TV er å se VM på SVT. Jeg har prøvd å se VM på TV 2, men blir deprimert over kommentatorer som tror det holder å rope navnet på de forskjellige spillerne kjempelyd i forbindelse med en målsjanse. For ikke å snakke om TV 2s VM-studio...! Et knottete rom hvor altfor alvorlige menn i dress mumler seg imellom.

Svenskene, derimot, er like interesserte i Iran eller Togo som i sitt eget lag, og deres VM-studio er luftig, ungdommelig, med en fotballnerd med PC i hjørnet som bjeffer ut statistikk og kuriosa med humor og entusiasme, og – kryss i taket – de har to kvinnelige eksperter. Morsomst er det med ekspertkommentator **Ola Andersson**, som tegner og forklarer med PC-pennen sin (han fikk tilnavnet Rit-Ola på grunn av dette under VM i 2002). Han er så glad for alt som skjer under en fotballkamp at han kunne ha snakket på inn- og utput om hver eneste lille pasning. Selv de mest imbesile vil føle seg oppdatert.

Mitt absolutte favorittkommentator er **Chris Härenstam** og den tidligere fotballproffen **Glenn Strömberg**. Härenstam skildrer hendelsene på banen med ypperlig timing og nyansert språk, mens Strömberg analyserer og forklarer det hele fotballfaglig, raskt, dyktig og innsiktsfullt.

Dog er jeg litt skuffet over at tyskerne ikke helt klarer å fange den moderne fotballens kraftfullhet og avsidige tempo gjennom billedproduksjonen sin. Jeg savner Frankrike-VMs dynamiske bilder, hvor vi kjente det fysiske når to spillere braket sammen i duell. På den annen side – med Chris & Glenn i boksen trengs det nesten ikke bilder...

REKLAME

Cannes Norge?

► **Så er den her igjen**, den absolutt beste internasjonale reklamekonkurransen, VM og OL i reklame på én gang – **Cannes Lions**. I en hel uke fra søndag 19. juni fylles den noe slitne festivalbyen opp av reklamefolk fra hele verden. Ikke noe sted på denne planeten vil ha en tettere forekomst av svindryre reklangelbriller og barberte hoder pr. kvadratkilometer, og midt oppi alt dette finner vi et manns- og kvinnesterkt norsk mangedodet reklametroll som døyver lovespenningen med ro-sévin og pastis. Det er stort å vinne en løve i Cannes, og Norge har bitt godt fra seg tidligere med mange gull, sølv og bronser. I 2002 vant **Leo Burnett Oslo** til og med selveste Grand Prix i Outdoor-kategorien for bittelille **Oslo Piercing Studio**. Det er riktignok noen år siden norsk reklame var beryktet ute i verden for sin sjarmerende kreativitet. Nå er alt så mye mer strømlijeformet når det gjelder utvikling av reklame her på berget, og uttellingene i Cannes har ikke vært mye å skåle for de siste årene. En bronse her og et sølv her har det dog blitt, og det er vel det samme man kan håpe på i år. Størst vinningsjans har **BDDO Oslos** 0,9 sekunder korte radiospott for Guinness Rekordbok. Får juryen den med seg, blir det gull. Minst. Når dette leses, er alle finalistene bortsett fra i filmkategorien klare. Mye spenning dreier seg om å komme på shortlist – en prestasjon i seg selv og et utrolig trangt nåløye. Norske jobber kommer til å havne på shortlist. Så er det bare å håpe på noe enda mer.

Følg med på www.canneslions.com

FILM

I hate you too, son

► **Filmen henvender seg fortsatt** til et massepublikum, i langt store grad enn noe annen kunstart. Dette innebærer at vi som elsker film må tåle hyppige og store doser av konvensjonell og tarvelig patos, fremfor alt i fremstillingen av nære familieforhold. Og som alle vet, hviler skyggen av denne «patosmaren» tyngst og mørkest over amerikansk film. Har ikke alle filmvenner med smak hundre ganger og mer skuttet seg av ubehag når de merker at nå kommer straks det rituelle, uunngeelige, dramatiske sett alltid like bunnfalske øyeblikket hvor mor og datter, far og sønn, søster og bror forteller hverandre at «I love you», «I love you too»?

Ikke minst på denne bakgrunn kommer den newyorkske nykommeren **Noah Baumbachs** «**The Squid and the Whale**» [«Blekkspruten og hvalen»] som en forfriskende og stimulerende opplevelse. Han filmer en skilsmisse og en families sammenbrudd som en mørk og sviende komedie, med plag-somt skarpsyn for familielivets piner og (ikke minst) pinligheter, og altså helt uten sentimental og konformistisk unnvikelse av sannheten om ambivalens, følelseskulde, fortrent hat... Det er noe rensende kirurgisk og nådeløst, noe som klan minne om den store **Luis Buñuel**, i Baumbachs behandling av sine akk så menneskelige figurer, voksne som barn.

Amerikansk film har i dag ingen bedre skuespillere enn **Jeff Daniels**. Han er suveren her, nesten skjult bak et fårete fullskjegg, som ikke altfor vellykket og desto mer pompøs og narcissistisk forfatter. Legg merke til de ubetalelige øyeblikkene hvor han doserer for sin sønn om hva som er korrekt litterær smak! Den like briljante **Laura Linney** (hvem har glemt hennes «Lady Macbeth»-lignende scene med **Sean Penn** i Clint Eastwoods «Mystic River»?) er ham en verdig hustru. Sammen er de grufullt troverdige som «the parents from hell».

The Squid and the Whale
Regi: Noah Baumbach, med: Jeff Daniels, Laura Linney

ARKITEKTUR

Diplomene

► **På landets to største arkitektskoler** har avgangstudentene avlevert sine diplomprosjekter, og vårsemesterets sensur er falt. Tradisjonelt har det vært et voldsomt fokus på diplomprosjektene i arkitektutdanningen i Norge. Diplomen er som en avgangseksamen strukket ut over seks måneder; det er dette ene prosjektet som skal sammenfatte og vise hva man er god for som arkitekt.

Diplomprosjektene stilles ut og er tilgjengelige for offentligheten. Utstillingene er selvfølgelig viktige begivenheter på skolene, men de burde fått adskillig mer offentlig oppmerksomhet. For mange arkitekter representerer jo faktisk diplomprosjektet et karriermessig høydepunkt. Aldri siden har man tid eller råd til å holde på så lenge med et rent visjonært prosjekt, aldri siden står man så fritt eller når så langt. Så snart arkitektkontorets virkelighet slår sammen over de nyutdannede, og de blir sittende og tegne himlingsplan for parkeringskjellere og branncelle-inndeling i kontorbygg, er det få som klarer å kjempe seg opp til overflaten og komme i posisjon til å utfordre gjeldende normer og forventninger.

Men i arkitektskolenes diplomprosjekter går startskuddet for fremtiden, her formuleres de idealer som de nyutdannede arkitektene håper å kunne bruke sine yrkesliv på å realisere. De beste av disse prosjektene bærer fremvisjoner om andre livsmuligheter, andre samfunnsformer, andre virkelighetsoppfatninger enn dagens byggeindustri er organisert for å realisere. Alt kunne være annerledes.

Diplomprosjekter på nettet
www.transborderkirkenes.net
www.hallsteinguthu.com
www.protourban.com

TRANSBORDERKIRKENES, HOVEDOPPÅVAV AV HANS JØRGEN WETLESEN OG ØYSTEIN RØD, NTNU, VÅR 2006

KUNST

Stakkars Victoria

► **I Sverige har kronprinsesse Victoria** opprettet et fond der funksjonshemmede barn kan søke om penger for å få en meningsfylt fritid. Det er vanskelig å kritisere veldedighet; de eneste som har rett til å gjøre det, er vel dem som vententes å være takknemlige, de funksjonshemmede selv.

Förbundet Unga Rörelsehindre vil ikke ha en krone fra fondet. Som en reaksjon har det startet protestfondet **Stakkars Victoria**. Fondet er stiftet for å fremme kronprinsessens fritid. For de funksjonshemmede kan ikke forstå hvordan hun kan ha en meningsfull fritid med så mange offentlige oppdrag. De er overbevist om at hun vil bade, ri og dra på leir som alle andre ungdommer. Derfor har de startet denne innsamlingen der alle som vil er velkomne til å bidra med penger. Kronprinsessen kan siden søke om penger fra fondet. Ettersom hun er den eneste som har rett til å søke, er hun garantert gevinst hver gang. Pengene kan hun motta under pomp og prakt på bursdagen 14. juli. Hun har ikke søkt om penger siden fondet ble startet i 2000. Men fondet er der fortsatt, og pengesekken vokser seg stadig større. Foran kronprinsessens 30-årsdag neste sommer håper de å kunne spandere en hel dag på henne i fornøyelsesparken Gröna Lund i Stockholm.

Jeg er en stor fan av fondet, ikke bare fordi det gir et interessant sosiologisk, politisk og kunstnerisk perspektiv, men også fordi det viser at de unge bevegelseshemmede ikke lenger aksepterer at andre identifiserer dem som offer eller at de blir utnyttet for å renvaske andres dårlige samvittighet. Slike endringer er alltid gledelige.

Poliolitikk

► **Før fotfulgte kameralinser** politikere inn på dø. For pressen ble mer interessert i politikeres privatliv og legejournaler enn i deres politiske meninger, fantes det en tid da selv en rullestolbrukende poliopasient kunne bli president i Amerika.

Franklin D. Roosevelt var spådd en lysende politisk karriere da han plutselig ble lam i begge beina etter en poli-infeksjon i 1921, 39 år gammel. **Warm Springs** er en HBO-produsert TV-film om Roosevelts kamp mot sykdommen. En TVNorge-film om en mann som kjemper sitt livs kamp mot alle odds, tenker du kanskje, og ja, filmen er både gammelmodig i stilen og har sin andel fiolinakkompagnerte scener.

For **Warm Springs** er ikke en film for de som er på jakt etter kunnskap om FDRs minst tiltalende sider. Den er både idoliserende og forherligende i sin fremstilling av Roosevelt som en amerikansk helt. Men det gjør likevel godt å se en film hvor det settes likhetstegn mellom det å være en god politiker og det å være et godt menneske. Kampen mot polio og den bitre opplevelsen av å være syk og trenge gjorde FDR til den gjennomgripende sosiale reformatøren han var, hevdes det med overbevisende tyngde i filmen.

Antagelig hadde vi hatt godt av å ha noen politikere med fysiske skavanker og erfaring fra å føle seg som en svak del av samfunnet. For selv om Roosevelt aldri klarte å frigjøre seg helt fra rullestolen, maktet han å bli valgt til president fire ganger, reformere amerikansk sosialpolitikk, gjenopplive amerikansk økonomi, og slå Nazi-Tyskland sonder og sammen. Ikke dårlig for en krøpling.

Warm Springs (2005)
Regi: Joseph Sargent, med: Kenneth Branagh, Tim Blake Nelson, Kathy Bates

